УДК 659.003.05

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-9\(18\)-02](https://doi.org/10.33296/2707-0654-9(18)-02)

БЕЗУГЛА Юлія

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та менеджменту
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна
ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0001-5885-607X>

БОНДАРЕНКО Марина

здобувач 4 курсу першого (бакалаврського)
рівня освіти
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна

КОВАЛЬОВ Валерій

доктор економічних наук, професор, професор
кафедри економіки підприємств та менеджменту,
Навчально-науковий професійно-педагогічний
інститут Української інженерно-педагогічної
академії, м. Бахмут, Україна
ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0002-2925-5707>

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА: СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Процеси, що відбуваються в даний час в Україні, умови діяльності, що змінилися, потребують переорієнтації принципів роботи промислових підприємств на аналіз і оцінку багатообразних зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на ефективність їх діяльності. Визначені обставини обумовлюють потребу в формуванні нових структурно-функціональних підходів до управління підприємствами, які дозволять вирішити економічні проблеми, що стоять перед ними. Сучасне підприємство потребує такої системи управління, яка забезпечить йому конкурентоспроможність і стійкість положення на ринку, а також допоможе модернізувати організаційну та інформаційну структуру так, щоб вирішувалися базові проблеми його розвитку, що зумовлюють стабільні економічні результати. Позитивними характеристиками структурно-функціональної моделі

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

©Безугла Ю., Бондаренко М., Ковальов В.

є можливість наочно ілюструвати порядок дій при управлінні фінансово-економічною безпекою й оцінки якості формування й реалізації фінансової стратегії. Оскільки метою моделювання управління фінансово-економічною безпекою є одержання відповідей на певну сукупність питань про побудову послідовності дій для формування адаптивної стратегії. Авторами на базі програмного продукту BPwin у стандарті IDEF0 була розроблена структурно-функціональна модель управління фінансово-економічною безпекою. Визначена структурно-функціональна модель дозволяє формалізувати послідовність процесу розробки адаптивно-корпоративної стратегії та спостерігати її проміжні результати. Описана технологія побудови структурно-функціональної моделі дозволяє послідовно виконувати етапи формування стратегії, за допомогою якої керівництво підприємства зможе підвищити ефективність виробництва, а також проводити оцінку якості формування та реалізації визначеної стратегії, упорядковувати дії, реалізувати структурний підхід до оцінки використання економічних ресурсів, постійно поновлювати інформаційну базу.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, структура, управління, розвиток, стратегія.

Вступ. Процеси, що відбуваються в даний час в Україні, умови діяльності, що змінилися, потребують переорієнтації принципів роботи промислових підприємств на аналіз і оцінку багатобразних зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на ефективність їх діяльності. Визначені обставини обумовлюють потребу в формуванні нових структурно-функціональних підходів до управління підприємствами, які дозволять вирішити економічні проблеми, що стоять перед ними. Сучасне підприємство потребує такої системи управління, яка забезпечить йому конкурентоспроможність і стійкість положення на ринку, а також допоможе модернізувати організаційну та інформаційну структуру так, щоб вирішувалися базові проблеми його розвитку, що зумовлюють стабільні економічні результати.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. В останні роки вчені все більше приділяють увагу вивченням питань управління фінансово-економічною безпекою підприємств, серед яких К. Камерон [1], А. Кампбел [2],

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

©Безугла Ю., Бондаренко М., Ковальов В.

Л. Мілтон [3], Т. Фрісс [4] та інші. Незважаючи на значну кількість наукових праць, теоретичні, методичні та прикладні аспекти цього питання потребують більш ґрунтовного вивчення.

Метою даної статті є формування структурно-функціональної моделі управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу. Позитивними характеристиками структурно-функціональної моделі є можливість наочно ілюструвати порядок дій при управлінні фінансово-економічною безпекою й оцінки якості формування й реалізації фінансово-адаптивної стратегії. Структурно-функціональна модель передбачає використання програмного продукту BPwin у стандарті IDEF0. Особливостями стандарту IDEF0 є те, що він дозволяє наочно представити порядок управління фінансово-економічною безпекою. До початку моделювання необхідно встановити ціль, суб'єкт та точку зору моделі. Модель є тлумаченням системи й тому суб'єктом моделі служить сама система. У нашому випадку суб'єктом є система управління фінансово-економічною безпекою. Метою моделювання є одержання відповідей на певну сукупність питань, у нашому випадку це питання про побудову послідовності дій для управління фінансово-економічною безпекою. Використання математичних методів вимагає:

системного підходу до вивчення економіки підприємств, урахування всіх існуючих взаємозв'язків між різними сторонами їх діяльності;

розроблення комплексу економіко-математичних моделей, що відображають кількісні характеристики економічних процесів і задач;

удосконалення системи економічної інформації про функціонування підприємств;

наявність технічних засобів, що здійснюють зберігання, оброблення і передачу економічної інформації з метою проведення економічного аналізу;

організації кваліфікованого колективу аналітиків.

Узагальнюючи теорію і практику прийняття управлінських рішень, можна запропонувати наступну модель підходу до управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві.

1 етап – побудова основного блоку.

З усіх боків до головного блоку надходять інтерфейсні дуги, які визначають:

вхідну інформацію, необхідну для здійснення оцінки рівня фінансово-економічної безпеки;

порядок проведення розрахунків фінансовим аналітиком;

ініціатора – особа, під керуванням якої проводиться робота з оцінки;

форму вихідного документа, тобто результат, який необхідно одержати.

Вхідною інформацією є баланс (Ф1), звіт про фінансові результати діяльності підприємства (Ф2) та інформація про зовнішнє середовище підприємства (конкурентна позиція на ринку, аналіз привабливості, насиченості ринку, тиск зі сторони конкурентів та інше). На другому етапі декомпозиємо головну діаграму (рис. 1).

Рис 1. Декомпозиція головної діаграми

Вона містить у собі такі блоки:

зробити стратегічний фінансовий аналіз рівня фінансово-економічної безпеки підприємства;

побудувати матрицю вибору корпоративної стратегії;

розробити фінансову стратегію підприємства у рамках корпоративної стратегії управління фінансово-економічною безпекою.

Для того щоб зробити стратегічний фінансовий аналіз рівня фінансово-економічної безпеки підприємства необхідною вхідною інформацією є баланс підприємства, звіт про результати фінансової діяльності та інформація про зовнішнє середовище підприємства. На виході маємо інформацію про фінансовий стан підприємства. Ця інформація є вхідною для наступного блоку – «Побудувати матрицю портфелю вибору корпоративної стратегії». На виході маємо корпоративну стратегію управління рівнем фінансово-економічної безпеки підприємства, згідно з якою в наступному блоці розробляється загальна фінансова стратегія підприємства. Таким чином, корпоративна стратегія підприємства розробляється на основі інформації про фінансовий стан підприємства, а фінансова стратегія розробляється на основі корпоративної, бо не повинна їй суперечити.

На 3 етапі здійснюється декомпозиція блоку «Стратегічний фінансовий аналіз рівня фінансово-економічної безпеки підприємства» (рис. 2).

Декомпозиція містить наступні 2 блоки:

відібрати показники для фінансового аналізу;

зробити коефіцієнтний аналіз діяльності підприємства;

зробити SWOT-аналіз діяльності підприємства. Вхідною інформацією для блоку «Відібрати показники для фінансового аналізу» є форми фінансово-економічної звітності.

Рис 2. Декомпозиція блоку «Стратегічний фінансовий аналіз рівня фінансово-економічної безпеки підприємства»

На виході з блоку маємо показники для фінансового аналізу, які є вхідною інформацією для блоку «Зробити коефіцієнтний аналіз діяльності підприємства». У цьому блоці ведеться розрахунок фінансових показників, що свідчать про ефективність управління фінансово-економічною безпекою підприємства. На виході з цього блоку маємо значення визначених фінансових показників. Вхідною інформацією для блоку «Зробити SWOT-аналіз діяльності підприємства» є інформація про зовнішнє середовище підприємства та фінансові показники, що розраховувались у попередньому блоці. Обробивши інформацію про зовнішнє середовище підприємства та про його внутрішнє становище за допомогою SWOT-аналізу на виході маємо комплексну інформацію про рівень фінансово-економічної безпеки підприємства.

На 4 етапі декомпозується блок «Розробити фінансову стратегію у рамках корпоративної стратегії управління фінансово-економічною безпекою підприємства» на наступні блоки (рис. 3):

встановити критерії поведінки підприємства у рамках корпоративної стратегії управління фінансово-економічною безпекою підприємства;

декомпозиувати поставлені задачі в домінуючу ієрархію;
зробити попарне порівняння елементів в 2 та 3 рівні домінуючої моделі;
розробити фінансову стратегію згідно з обраними напрямками діяльності підприємства.

Рис 3. Декомпозиція блоку «Розробити фінансову стратегію у рамках корпоративної стратегії управління фінансово-економічною безпекою підприємства»

На етапі встановлення критеріїв вибору поведінки підприємства вхідною інформацією є корпоративна стратегія підприємства, оскільки загальна поведінка підприємства не повинна суперечити корпоративній стратегії управління фінансово-економічною безпекою підприємства. При порівнянні елементів домінуючої моделі можна розробити напрямки діяльності підприємства, які є вхідною інформацією для блоку «Розробити фінансову стратегію згідно з обраними напрямками діяльності підприємства».

Таким чином, на базі програмного продукту BPwin у стандарті IDEF0 була розроблена структурно-функціональна модель управління фінансово-

економічною безпекою. Визначена структурно-функціональна модель дозволяє формалізувати послідовність процесу розробки адаптивно-корпоративної стратегії та спостерігати її проміжні результати. Описана технологія побудови структурно-функціональної моделі дозволяє послідовно виконувати етапи формування стратегії, за допомогою якої керівництво підприємства зможе підвищити ефективність виробництва, а також проводити оцінку якості формування та реалізації визначеної стратегії, упорядковувати дії, реалізувати структурний підхід до оцінки використання економічних ресурсів, постійно поновлювати інформаційну базу.

Використана література:

1. Cameron K. S. Diagnosing and Changing Organizational Culture. Based on the Competing Values Framework / K. S. Cameron, R. E. Quinn. 3rd ed. New Jersey : Printice Hall, 2011. 288 p.
2. Campbell A. Do You Well-Designed Organization / A. Campbell, M. Goold // Harvard Business Review. 2002. March. P. 117-124.
3. Corporate Restructuring: A guide to creating the premium-valued company / editors in chief : Milton L. Rock, Robert H. Rock, James Kristie. New York : McGraw-Hill Publishing Company, 1990. 310 p.
4. Frese T. Grundlagen Organisation: Konzept – Prinzipien – Strukturen / T. Frese. Wiesbaden: Gabler, 1999. 678 s.
5. Ghoshal S. The Multinational Corporation as an Interorganizational Network / S. Ghoshal, C. A. Bartlett // Academy of Management Review. 1990. N 15 (4). P. 603-625.
6. Handy C. The Cods of Management / C. Handy. New York : Penguin Books, 1978. 256 p.
7. Kasych A. Vochozka M. Medothological support of the enterprise sustainable development management. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. №1. С. 371-381.
8. Kasych A., Vochozka M. The Choice of Methodological Approaches to the Estimation of Enterprise Value in Terms of Management System Goals. *QUALITY Access to Succes*. Vol. 20 (No. 169). 2019. pp. 3-9.
9. Luchyshyn I.V. Substantiation of efficiency of management of financial stability of the enterprise on base of Ltd. «Kolegia-2015» [Manuscript]: comprehensive thesis for obtaining the qualification master's degree in 073 / Ihor

Luchyshyn; TNTU. Ternopil [b. in.], 2019. 161 p.

10. Pilipenko A. A. Management organization of cluster structures potential development by tools of balanced scorecard / A. A. Pilipenko, O. V. Duda // *Economics of development*. 2012. № 2. P. 25-32.

References:

1. Cameron K. S. Diagnosing and Changing Organizational Culture. Based on the Competing Values Framework / K. S. Cameron, R. E. Quinn. – 3rd ed. – New Jersey : Printice Hall, 2011. – 288 p.

2. Campbell A. Do You Well-Designed Organization / A. Campbell, M. Goold // *Harvard Business Review*. – 2002. – March. – P. 117–124.

3. Corporate Restructuring: A guide to creating the premium-valued company / editors in chief : Milton L. Rock, Robert H. Rock, James Kristie. – New York : McGraw-Hill Publishing Company, 1990. – 310 p.

4. Frese T. Grundlagen Organisation: Konzept – Prinzipien – Strukturen / T. Frese. – Wiesbaden: Gabler, 1999. – 678 s.

5. Ghoshal S. The Multinational Corporation as an Interorganizational Network / S. Ghoshal, C. A. Bartlett // *Academy of Management Review*. – 1990. – N 15 (4). – P. 603–625.

6. Handy C. The Cods of Management / C. Handy. – New York : Penguin Books, 1978. – 256 p.

7. Kasych A. Vochozka M. Medothological support of the enterprise sustainable development management. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2018. №1. С. 371–381.

8. Kasych A., Vochozka M. The Choice of Methodological Approaches to the Estimation of Enterprise Value in Terms of Management System Goals. *QUALITY Access to Succes*. Vol. 20 (No. 169). 2019. pp. 3–9.

9. Luchyshyn I.V. Substantiation of efficiency of management of financial stability of the enterprise on base of Ltd. «Kolegia-2015» [Manuscript]: comprehensive thesis for obtaining the qualification master's degree in 073 / Ihor Luchyshyn; TNTU. - Ternopil [b. in.], 2019 – 161p.

10. Pilipenko A. A. Management organization of cluster structures potential development by tools of balanced scorecard / A. A. Pilipenko, O. V. Duda // *Economics of development*. – 2012. – N 2. – P. 25–32.

Юлия Евгеньевна Безуглая

кандидат экономических наук, доцент

доцент кафедры экономики и менеджмента

Украинская инженерно-педагогическая академия,

г. Харьков, Украина

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

©Безугла Ю., Бондаренко М., Ковальов В.

Марина Сергеевна Бондаренко

соискатель 4 курса первого (бакалаврского) уровня образования
Украинская инженерно-педагогическая академия,
г. Харьков, Украина

Валерий Николаевич Ковалёв

доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры экономики предприятий и менеджмента,
Учебно-научный профессионально-педагогический институт
Украинской инженерно-педагогической академии, г.Бахмут, Украина

УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ: СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Аннотация. Процессы, происходящие в настоящее время в Украине, условия деятельности изменились, требуют переориентации принципов работы промышленных предприятий на анализ и оценку многообразных внешних и внутренних факторов, влияющих на эффективность их деятельности. Определённые обстоятельства обуславливают потребность в формировании новых структурно-функциональных подходов к управлению предприятиями, которые позволят решить экономические проблемы, стоящие перед ними. Современное предприятие нуждается в такой системе управления, которая обеспечит ему конкурентоспособность и устойчивость положения на рынке, а также поможет модернизировать организационную и информационную структуру так, чтобы решались базовые проблемы его развития, обуславливающие стабильные экономические результаты. Положительными характеристиками структурно-функциональной модели является возможность наглядно иллюстрировать порядок действий при управлении финансово-экономической безопасностью и оценки качества формирования и реализации финансовой стратегии. Поскольку целью моделирования управления финансово-экономической безопасностью является получение ответов на определенную совокупность вопросов о построении последовательности действий для формирования адаптивной стратегии. Автором на базе программного продукта BPwin в стандарте IDEF0 была разработана структурно-функциональная модель управления финансово-экономической безопасностью. Определенная структурно-функциональная модель позволяет формализовать последовательность процесса разработки адаптивно-корпоративной стратегии и наблюдать ее промежуточные результаты. Описанная технология построения структурно-функциональной модели позволяет последовательно выполнять этапы формирования стратегии, с помощью которой руководство предприятия сможет повысить эффективность

производства, а также проводит оценку качества формирования и реализации определенной стратегии, упорядочивать действия, реализовать структурный подход к оценке использования экономических ресурсов, постоянно обновлять информационную базу.

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность; структура; управления; развитие; стратегия.

Yu.E. Bezugla

PhD of Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Economics and Management Department
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

M.S. Bondarenko

4th year student of the first (bachelor's) level of education
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

V.N. Kovalev

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Enterprise
Economics and Management, Educational and Scientific Vocational Pedagogical
Institute of the Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Ukraine

FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE: STRUCTURAL AND FUNCTIONAL ASPECT

Abstract. It is determined that the current processes in Ukraine, the changed conditions of activity, require a reorientation of the principles of industrial enterprises to the analysis and evaluation of various external and internal factors that affect the efficiency of their activities. These circumstances determine the need for the formation of new structural and functional approaches to enterprise management, which will solve the economic problems facing them. A modern enterprise needs a management system that will ensure its competitiveness and stability in the market, as well as help modernize the organizational and information structure so that the basic problems of its development are solved, leading to stable economic results. The positive characteristics of the structural-functional model are the ability to clearly illustrate the procedure for managing financial and economic security and assessing the quality of formation and implementation of financial strategy. Because the purpose of modeling the management of financial and economic security is to obtain answers to a set of questions about building a sequence of actions for the formation of an adaptive strategy. The author based on the software product BPwin in the IDEF0 standard developed a structural and functional model of financial and economic security management. The defined structural-functional model allows to formalize the sequence of the process of development of adaptive-corporate strategy and to

© Українська інженерно-педагогічна академія

© ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

©Безугла Ю., Бондаренко М., Ковальов В.

observe its intermediate results. The described technology of building a structural-functional model allows you to consistently perform the stages of strategy formation, through which the company's management will be able to increase production efficiency, as well as assess the quality of formation and implementation of a strategy, streamline actions, implement a structural approach to assessing economic resources base.

Key words: financial and economic security; structure; management; development; strategy.